

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani [Katol. Tiskarna], naročnina, reklamacije in inserati na upravištvo.

Izhaja ob četrtkih

24. maja 1917

V poletnem jutru pred hišo.

Moravan.

Jože Plot.

o naključju sem zašel v podstrežje rekonvalescentnega doma in odkril zapuščeno, pozabljeno sobo. Ko sem odprl vrata, je truščema zaškripalo v stezajih in vzduh, težak in dišeč po plesnobi nezračenih prostorov, je prosevan od solnca zavaloval od stropa do tal. Gubasta, preperela zavesa ob oknu se je vzbočila, da se je vsul prah z umazanih mrežasto tkanih rož, in obešalni obročki, nanizani drug ob drugega, so udarili obse s starinskim, nerazločnim žvenkom. Bog ve, koliko časa se že nihče ni zmenil za ta podstrešni kotiček!

Sobica je imela nasplošno prikupljivo lice. Prednja stena in večina stropa je bila obita s svetlo poliranim, rdečkastim lesom, po ostalem sinjem barvanem zidu je bil razporedil slikar drobne skupine poljskega cvetja. Sobna oprema je bila v največjem neredu. Obešalo je viselo samo na enem žeblju, na posteljnjaku je ležalo ogledalo, miza je bila le napol pokrita z zelenkastim, obledelim prtom in iz miznice je molel predal, natlačen s knjigami in papirji. V svečniku je bila vtaknjena jasmínova vejica, v vazi in na nočni omarici so ležale posušene ivanjščice, ki so le vsled prahu in zatohlosti izgubile svojo beloto. A vendar je prijetno delo očem, ko so ugledale to poletno cvetje, poljubljano od prvih pomladnih žarkov. Razentega sem opazil na omari, ki je v prvi vrsti dajala sobi radi svoje nerodne obsežnosti in zelo

ta živa luč, plapolajoča na bledečih, usihajočih barvah, je dajala starinskemu prostoru samosvoj, pomemben izraz, miren, komaj žalosten smehljaj pozabljenosti, tihožitja, ki ne more izživeti svojih trpkih, brezkončnih tajn. Prijetno iznenaden sem zaprl za sabo vrata. Morda me je povabilo tudi tisto srečno čuvstvo, ki si ga pri vojaki tako redko deležen, tisto samozadovoljno veselje, če se hipoma zaveš sam sebe in je vse, kar ti je neljubo, daleč, morda vsaj za trenutek zelo daleč od tebe, vsi oni prisiljeni družabniki, ki jih ne moreš ljubiti, niti ne smeš sovražiti. Sam, sam!

Ko sem odpiral okno, se je odločil mrežast, preperel kos od zastora. Zunaj je dihal svež, vesel dan, napojen s svetlobo in oživljajočo toploto, poln skritih, mladih moči, poln probujajočega se življenja. Vse v solncu žari slemenasto brdo, posajeno s temnozelenimi smrekami, prepasano z belimi svežimi trakovi; iz teh belih jas že pronica rumenkasto zelenje, zastrto v komaj vidne meglice. Povprek čez breg se vzpenja pot, po nji se izprehaja star, pohabljen vojak, opirajoč na palico svoje bolne ude. Kje tako lepo poje ptiček? Mož se ozira in dolgo ne more opaziti poskočnega pevca, ki skaklja po strehi bližnje vile, gušajoč vetrnico na najvišjem stolpiču. Slednjič ga iztakne, obstane na svoji poti in se očitno čudi malemu dobrovoljčku. A ptiček, boječ se menda palice, poredno pomiha z repkom in odleti med drevjem. Pod vilo je postavljena klop. Invalid sede nanjo in povleče z roko čez čelo. Kaj misli zdaj ta človek ob tem lepem božjem dnevu? Ali je bila žalostna ali vesela misel, da so se njegove ustne nakrat zaokrožile v žvižg?

O vsem, kar si pretrpel, veš samo to, da se je že zgodilo, in čutiš samo to, da je bilo morda dobro, ker ni šlo brez sledu mimo tebe. Oči, ki gledajo bodočnost, so tudi vse jasne in zro zaupno, brez strahu. Grenkost, ki se je razbolela v duši, krepča tvojo misel kakor balzam umirajoče telo in vsi spomini in vse nade se družijo v blagoslovljeno uro očiščevanja, molitve in moči.

Vzel sem iz miznice nekaj papirjev in začel pregledovati njihovo vsebino. Večinoma pisma, včasih zelo dolga pisma, z drobnimi, ličnimi črkami na revnem, tenkem papirju. Začela so se z »ljubljeni bratec!« in končala s posebnimi pozdravi vedno tvoje Marinke. Sestra piše bratu. Prvo pismo, ki sem ga prebral, se je glasil tako:

»Hudo si nas razžalostil, ko smo izvedeli, da se ne počutiš dobro. Ali še vedno nisi okreval v svoji bolezni? Piši nam kaj več, ker si lahko predstavljaš, kako je mama žalostna in v skrbeh, ker ne ve, česa ti pravzaprav manjka. Ne pozabi nas, doma te gotovo ne bomo pozabili, vsak večer se pogovarjamo o tebi in nešteto krat tudi čez dan. Tako radi bi ti pomagali in zato nam je še hujše, ker vemo, da ne moremo ničesar zate storiti. Mama zmerom naročuje, da, Boga nikar ne pozabi. Ali še moliš? Zadnjikrat si nam pisal, da ne moreš moliti. Dragi bratec, ti ne veš, v kakih skrbeh je tvoja mama. Ravno nocoj sva se razgovarjali dolgo, dolgo. Ali ne utegneš, ali te motijo tovariši? Ali si pa morda — ne, dragi Vaclav, vem, da si dober, in slutim, da ti mora biti zelo hudo pri srcu. Prosim te torej, vsaj takole zvečer, kadar ležeš k počitku — ah, saj sam vse bolje veš in jaz ti tudi ne morem napisati tako, kakor bi rada. Veš, sinoči je mama jokala in tudi meni je tako nepopisno tesno, če se le zmislim nate. In vedno smo pri tebi in ugibljemo, kdaj prideš domov v našo Ostrovo. Ne zameri, Vaclav, toda piši nam še enkrat, ali boš šel v semenišče?

Včeraj sem bila na pokopališču. Tisti bršlin, ki si ga še ti kupil za očetov grob, se je nenadoma začel sušiti. Prekopala sem zemljo, pa ni videti črvov in tudi zalivam zelo pogosto. Veš, Vaclav, nič več ni tako lepo, kakor takrat, ko sva še skupaj hodila na grobove. Sploh je pri nas zdaj prav žalostno. Tudi Henrik ni več vesel in se mi smili. Zadnje čase je vedno bolj bled, zdravnik pravi, da je jetičen. Težko bomo plačali zanj šolnino, a mama mu ni hotela nič reči. Zdaj o počitnicah se skupaj učiva in hodiva na solnce, da si do jeseni popravi zdravje. Ali si prejel Henrikovo karto?

Prosim, odpisi nam kmalu in ne skrivaj pred nami svojih težav! Bodi kljub vsemu vesel in zadovoljen, ker se bo še vse srečno izteklo! Pristrčno te pozdravljata mama in Henrik, posebno pa vedno tvoja Marinka.

Pismo je bilo datirano v Moravski Ostravi z avgustom lanskega leta. Ko sem pregledal tudi ostale datume, sem opazil, da je bilo to zadnje pismo. Toda kdo je ta Vaclav? Slednjič sem našel v neki knjigi kuverto, naslovljeno od iste roke, z isto lično, skrbljivo pisavo. Vaclav Drelse!

Kakor da je isti hip odprl vrata in stopil predme moj stari znanec, tako živo sem ga ugledal in spoznal. Seznanila sva se bila v admontski vojašnici, kjer smo

Iz solnčne Istre: Labinj s svojo slikovito lego.

porumenele politure neko starinsko lice, lonček z globoko sklonjenim, po celem vogalu se razprezajočim nagljem; rastlina je bila že popolnoma usahnila, tolsti listki so se posušili v vele igle, ki so večidel že popadale od stebel; le na koncu nadaljšega stebela je še visel mahadrav cvet. Nehote sem pomislil, kdo je utegnil biti tisti stanovalec, ki se po njegovem odhodu ni nihče več brigal za njegove ljubljene opravke. Na vseh predmetih je lepela umazana, prašna prevlaka, na tleh so ležali kosi raztrganega papirja. A solnčni prameni, prodirajoči skoz skromno okno,

Še staro, črno oblečeno vdovo, ki stanuje v vili, je presenetilo to čudno žvižganje. Polknice zaropotajo in okno se odpre. Mož, nekoliko v zadregi, vstane s klopi in se ponižno odkrije. Tudi gospa odzdravlja. In palico v roki, postajajoč in razgledujoč se na vsak drug korak, nadaljuje svoj izprehod. Blagoslovljeno mlado življenje! Vrh hriba se zibljejo v solncu svilene vrbove mačice. Tja gor, tja gor! In brez odmora hite in se trudijo bolne starčeve noge...

Prijetno je bivati v solnčni, pozabljeni sobici, kadar si potreben in željan samote.

spali v podstrešju novodošli rekruti. Bil je lep, dvajsetleten fant, koščenega, zagorelega lica, s črnimi, lahno kodrastimi lasmi, ki so se mu sklanjali prav do sencev, kjer so globoko v očnicah, zasenčene od dolgih, košatih trepalnic, pokojno zrle njegove temne, žive oči; če ni govoril, je imel vedno ustne nekoliko stisnjene, kakor da natihem premišlja, in kadar je molk pretrgal, so se samo oči uprle vate in zasijale še živeje izpod vek, a na licu je ostal isti pokojni, a žalostni izraz. Pomnim, kako smo prve dni v onem podstrešju, ob tisti neprivladljivi izpremembi našega

življenja, kako smo bili takrat otopeli in zakrknjeni, nestrpni in nepristopni drug na drugemu. Čeprav je ōrila med nami družabna kričavost, nekakšna brezpredmetna razposajenost, podobna kujanju in trdovratnosti, dasi so v omamljivem šundru veseljačile šale in zbadljivke semtertja in se je vsevprek smejalo in govorilo, dasi se je tudi zelo veliko pelo in se je sploh na vse načine skušalo zabavati se in raztresti ter prikriti vseobče nepočakljivo razpoloženje — kljub temu smo predobro čutili zavest vsiljene skupnosti, ki je iskala duška v glasnem besedovanju in želela govoriti v svoji nepotolaženosti, govoriti brez konca in karkoli. Pozno zvečer je ponehal hrušč, potihnile so napuhnjene šale in pripovedi, kvante in psovke in sčasoma je vse obležalo na slamnicah. Visoko pod ostrejšem je rdela motna žarnica in prosevala v čudnooblikovanih, pramenastih stožcih po prašnem ozračju. Tako smo ležali vznag na trdih ležiščih, glavo vzvrnjeno na tornister, in bedeli onemogli in razdraženi. V tem razpoloženju nam je bilo neznosno vse, celo tisto trudno, monotono udarjanje dežnih kapelj, ki so plaskale po starih strešnicah. V oči je skelelo in ščemelo, a vendar ni bilo mogoče zaklopiti vek, in misli so, dasi pobite in brez razmaha, blodile v spominih, skušale razrešiti prihodnje reči in sanjale, sanjale iz razočaranja, obupa. Ob takih prilikah smo vzljubili našega Vaclava. Ležal je daleč nekje v kotu na škripajoči polomljeni mizi. Mirno, kakor da se ni nič zgodilo, je pel s svojim tihozvonečim, pristrčnim glasom:

«Die Vöglein im Walde, sie sangen so schön;
In der Heimat, in der Heimat, da gibt's ein
Wiedersehn! —»

jutra, da smo v opojni svežosti pozabljali vse nadloge. Naokrog so kipele skalne, obžarjene gore, iz travnikov se je kadila

Admont na Gornjem štajerskem, kjer je bilo tekom vojne tudi mnogo Slovencev-vojakov.

Pel je očitno sam zase, a ravno ta iskrena, tiha čustvenost, njegova molčeča bolest je v naših bednih okoliščinah tako tolažilno vplivala na srce. Prenehalo je celo šepetanje, vse je na skrivnem poslušalo — tako dobro nam je dela njegova pesem...

Zjutraj smo že zarana eksercirali na vežbališču. Včasih so bila krasna, solčna

zamrzla rosa, v bližini so brneli zvonci in žvižgali pastirji, po cesti so drdrali vozovi in na njih rdečelične štajerke v zelenih klobukih, pokajoč z bičem. O premorih smo odložili puške in tornistre, zbirali se v gruce in iz njih se je oglašilo prešerno, veselo petje. Vaclav, ali kakor so ga kratko nazivali: Moravan ni razumel slovenski in, dasi se ni ogibal

Sanitetna šola v Admontu. — Skupina Slovencev.

tovarišev, je bil nekako napol tujec med nami. Mislim, da ga ni nihče sovražil ali preziral; marveč smo povečini imeli do njega neko neodoljivo simpatijo, rekel bi, skoro spoštovanje. Opazil sem, kako vse-splošno zamero si je nakopal tisti, ki mu ni bila mar družabna formalnost, ki ni gojil takozvanega bratovskega razmerja in ni vsaj na videz svedočil medsebojno enakost, tisti, ki se na primer ni smejal ob dovtipih in šalah, koje je večina smatrala za odobravanja in smeha vredne, takega človeka so obsodili kot pravega dolgočasneža, nepoklicanega čmerikavca. Vaclavu je malokdò rekel žal besedo. Pri njem ni bilo slišati brezskrbnega, širokega smeha, komaj da se je kdaj nasmešnil — toda, ali se je sploh mogel smejati ta temni in upadli obraz, ki sta mu tako naravno pristojala resnoba in mir?

»Sah ein Knab ein Röslein stehn,
Röslein auf der Heiden ...«

Res, zelo rad sem ga poslušal in tudi drugi so ga ljubili. Spominjam se, kako se je nekoč o njem pohvalno izrazil celo priletan robot rezervist, ki se je nad vsakomer rad spotikal, posebno še nad mladimi ljudmi: »Moravan je posebnèjš, a pameten fant!« —

Kje si zdaj ti, dobri, žalostni Vaclav? — Med papirji v miznici sem našel tudi droben listič, očitno del nenapisanega pisma ali odlomek iz dnevnika.

Pozno v noč sedim pri trepetajočem plamenu sveče. Štiri tihe bele stene — vse molči prijazno in dobrohotno. Morda potrebujem le tega božjega miru, da spet izpregovori duša, morda hrepenim le po tej vnebovpijoči samoti. Ne morem in ne smem reči, da me je Bog zapustil. Ljubim Boga in vse, kar je resnično, dobro in lepo, ter čutim, da je moja tolažba v tej ljubezni. Ne morem niti reči, da sem nesrečen. Mislim, ko bi v tej minuti stopil predme izvoljenec nebeške milosti in velel: »Menjaj z mojo srečo in blagoslovom!« — zdi se mi, da se ne bi mogel odločiti ... Toda vsa moja notranjost je ena sama velika boleost, kakor da sem se ravno kar prebudil in se domišljam, da se mi je nekaj važnega neznankam izgubilo, da sem pozabil nekaj nena-domestljivega.

Nocoj bi rad razmišljal sam o sebi in nehote mislim nate. Zdi se mi, da sva skupaj, dva stara znanca. Oči so zaprte in te ne vidijo, a vendar te gledam in te

poznam, vedoč, da je najina ljubezen čista in dobrohotna. Ne govoriva — čemu tudi besede, ko tako resnično čutiva? Kaj da čutiva — — — sestra moja, daj, da te poljubim! — — Dobro, ne bom te poljubil,

Zunaj je pa še vedno kípelo veselje pomladnih noči. Na vrhu brda je stal invalid, obžarjen od solnca, in si zatikal mačice v kapo.

Pozdravljen, ti temni, resni Moravan!

Norveško: Kristijanija. Ena onih srečnih držav, ki so si s pametno neutralnostjo pridobile vsled svetovne vojne ogromne dobičke in blagostanje; mornarji, ki so poprej zaslužili 250 kron mesečno, dobivajo zdaj zaradi podmorskih čolnov 1500 kron, prevoznina za tono premoža je zdaj 300, prej 5 kron. — Pogled na mesto je izpred kraljevega gradu.

ne zdaj in ne jutri in morda nikdar in zelo verjetno je, da te tudi nikdar več ne vidim. Če je to potrebno in prav, si ne morem odgovoriti, vem le, da te ljubim kot rodno sestro. Pozdravljena in bodi mi še vnaprej dobra in draga, kakor te poznam in te hočem poznati — —

Dolgo sem še sedel pri mizi in zdelo se mi je, da se je sobica zmračila in so

Ko sem pozneje vpraševal po njem, sem izvedel, da je prišel semkaj začetkom jeseni in se nastanil v oni podstrešni sobici. Bil je jetičen in se je vrnil ravno iz bolnice.

Neko jutro so ga našli mrtvega v postelji, z napol odprtimi očmi, z rdečo peno na stisnjenih ustnih, a obraz je bil neizpremenjen, miren in lep. —

Kristijanija pozimi. — Državna zbornica.

se nenadoma zganile vse tiste pozabljene starine krog mene, tisto usahlo zelenje in cvetje. Kakor da je izpregovorilo trpljenje, ki je tu živelo — — —

Podpisujte 6. vojno posojilo!

Sisto e Sesto.

Povest iz Abrucev.

Spisal Henrik Federer. — Poslov. Franc Poljanec.

(Dalje.)

3.

V mali, zamreženi sobi šempeterskega gradu je bil zapahnen Poz'do s svojim očetom. Desno in levo malih, z jeklom prepletenih hrastovih vrat je bila vržena po ena slamnica v ozko, globoko vdolbino v steni.

gore. Toda zid je bil previsok. Niti velikan Sesto ni dosegel do roba. Pa je šinil Poz'do močnih kit in gibčen kot lep gad ob očetu navzgor in mu je pokleknil na ramena.

»Kaj vidiš,« je prosil Sesto.

»Oh, le puste strehe vrh streh,« je dečko zabavljaj.

»In preko njih, tam zadaj,« je beračil oni.

»Prašno drevje in prazno, dolgočasno, pepelnato zemljo,« je odvrnil Poz'do in se je hotel zopet ročno doli spustiti.

»In nad vsem tem, tam mora še nekaj biti. Dobro poglej, cuore mio!«¹ je žejno slovkovo stari.

Poz'do je poln studa pljunil skozi omrežje na vso to malenkost tam zunaj, potem pa skočil gibčno kot mačka po hrbtu doli. In zopet je stal spodaj v temi. Toda v resnici je videl svobodne, krasne ljudi na tiberskem mostu in zelena drevesa na Aventinu² in na daljnem vzhodu gore, o Bož. resnične gore!

Utrujenega obraza je pogledal še bolj utrujenega očeta, ali je Sesto morda zapazil njegovo otroško goljufijo. Ne! Samo to se je zdelo staremu, da je Poz'du pogum še bolj upadel. I seveda, kako bi se tako mlademu, ravnemu življenju v kletki vsa gorska moč ne zlomila! To ozko, mračno

Predsednik ameriških Združenih držav s svojimi vladnimi svetovalci.

General Dolce, vrhovni vojaški poveljnik armad Združenih držav.

To je bilo kratki dobi spanja namenjeno. Za dolgi, vzbujeni dan so položili svetih knjig na kamenito klado, ki je morala biti za mizo. Na steno je bil pribit lesen križ. Obokani strop je visoko in temačno visel nad obema in bil zabavišče in lovišče za velike, črne pajke. Perettija sta slišala v celico klice grajske straže, vrišč s trga ob torkih in petkih, Marijino procesijo ob sobotah in temno šumenje Tibere,³ proti polnoči, ko se je ostali Rim navsezadnje vpo-kojil. Skoro cel dan je tudi zvonjenje kapljalo v ječo, celo z Laterana⁴ in od Svete Marije Snežnice, če je od albanskih gorā sem veter potegnil. Pogosto se je od blizu pridružilo zvonjenje zvonov Svetega Petra kot očetovski glas v zbor družine. Jezdec so nad kramarji vpili, stojnice za oktobrov semenj so že s sto kladvi in sekirami zbijali. Pogosto je šla mimo duhovna, še večkrat poskočna svetna godba, pomešana s povelji ali razposajeno radostjo polrazklatnih mladeniških glasov. Enkrat so dali sedem strelav s topovi, gotovo v istem zidovju, zakaj cela soba se je sedemkrat pretresla. Toda vse to skupaj, to zmagovito, prečudno vršanje večnega mesta se je razblinilo ob omrežju in te strašne samote tu notri ni moglo zmanjšati.

Ta samota, ta čarovnica vseh čarovnic! Oče in sin sta skoro znorela od nje in sta odkrito želela rajši rablja, nego še enkrat takega samotnega dne kot danes. Take trudne ude moreče vročine in tako gostega, prašnega zraku prej nikoli nista poznala in sta se skoro dušila v njem. Stopala sta na prste, da bi preko strmega zidca krož ozkega, visokega okna morda ugledala daljne

Buchanan, angleški poslanik v Petrogradu.

»Ee! Res ne vem, ali je dim z ognja na polju in ga zrak tako k tlom tišči, ali je nizek zid ali so to Monti Sabini.⁵ Fej vas bodi, taki kupci, kakršne pri nas doma miši narijejo!«

¹ Srce moje.

² Sabinske gore.

osebenkovanje mori z večjo gotovostjo kot zaslišavanje in tezalnica.

Spala sta skupaj na tleh in sta se tako tesno objela, kot bi oklepal eden v drugem še zadnji kosček svobode in divje narave v rokah. Česar jim njih hrapava gorska nprav v življenju nikdar ne bila dopustila, se je sedaj dogodilo: poljubljala sta se kot zaljubljenca. Sedaj ni imel Poz'do nič lepšega, kar bi občudoval, kakor svojega krasnega, kot skala trdega očeta-velikana s kodrastimi, rdečkastosivimi lasmi, ravnim hrbtom in junaško brado. Kakšen junak! In za Sesta ni bilo nič lepšega in bolj vitežkega, kot nazadnje vendar enkrat dosita opazovati svojega dečka, ki prej ni imel zanj nikoli prav časa in zmisla.

Tega še vedel ni, da ima takega imenitnega fanta. Kako drzovito in bohotno so se razklenile njegove vroče ustnice, kako sveže, se mu je zdelo, še doni njegov melodični, nerazklatni glas, kako nezlomljivo se sveti v sicer zaprti sobi obledelo, toda nezabrazeno dečkovo čelo, in kake globine so v teh kot kremen sivih, vedno mokrih očeh. Ali se jim sploh na dno pride? Ali ne plava in ne trepeti in migota v njih vse navskriž, da se vsakemu, ki vanje gleda, zvrta, še preden se zave, kakor če bi strmel v globoko živo studenčnico? In kakšna kri se pretaka po tem dečku! Prvo jutro je hotel čuvaja pobiti, drugo samo še omrežje izruvat in če bi si pri tem tudi vse svoje srdite zobe razgrizel. Tretjega jutra si je pa izmislil papežu pisati: »Ti, stric, ne bodi tako ponosen, pa se z nama pogovarjat pridi!«

In vedno je odmajal Sesto z glavo in poljubil fanta na odprte ustnice in na hladne, divje zobe, kot bi hotel ostrino tega

³ Reka, ki teče skozi Rim.

⁴ Prva in glavna cerkev katoliške cerkve, mati vseh cerkvā, posvečena božjemu Zveličarju.

⁵ Grič v Rimu proti južni strani.

tako nevarnega orožja s svojo ljubeznijo omiliti. Ko pa je mladi tiger zdaj šele prav pihal in prhal, mu je oče priložil gori čez božanje zaušnico, da je kar zazvonilo.

Nato je Poz'do mnogo dni zapored molčal kot kamen, na skrivnem je pa razkopaval po svoji neizrabljeni pameti, da bi zaušnico doumel ali vsaj to iznašel, s kakimi drugimi predlogi in norostmi bi bil očetu bolj všeč.

Ob tem času se je zbudil Sesto neko noč in ni nič drugega menil, kakor da je v svoji cerkvenčevini v Paritundu in da mu je žena Anicija izpred vrat nekaj zaklicala kakor o sakristiji, kelihu, oltarnih prtovih. Z enim skokom je nameraval kvišku šiniti. Pa je zagledal od mesečine čisto rumeno pobarvana tla ječe in v sredi kakor z ogljem navskriž narisan križ v oknu. To ga je popolnoma vzdramilo, in sedaj je jasno vedel, kdo da je. Ni mogel tako brž zaspati, ampak je moral trpeti, da so se mu po glavi vrtele misli, žalostno zmešane, o

Ta neumna, rumena, škodoželjna mesečina!

V jutro po tem nemirnem počitku je bil Sesto še daleko bolj molčeč kot njegov sin in se nobene jedi ni dotaknil. Začelo se mu je svitati, da ni delal samo kakršnekoli krivice, ampak prav nizkotno krivico celo življenje. Mrazilo ga je skoraj in premaknil se je na solnčno luč, ki se je tenko vsipala skozi mrežo, in v katere žarkih se je kakor po zlati lestvici gori in doli spreletavalo veliko življenja se veselečih muh z mastnimi trebuščki in blesketajočimi krilci, pa so se vedno hotele podomače posedati po Sestovih mokrih kodrih. Srdit jih je preganjal. Pa je šinila taka živalca v strahu v najvišji kotic ob oknu in se je z vsemi okrempljanimi prsti zapletla v pajkovo prejo. Nemudoma je pridrvil grdi, velikanški brigant iz skrivališča in je ubogi stvarici nastavljal kremplje. Leskala se je in se brneč plašno motovilila, pa se kljub vsemu cepetanju vendarle ni mogla izmotati.

treščil skoz mreži doli v mesto, muha pa je ranjena, toda svobodna odfrčala na solnce.

Ujetnika sta dolgo gledala za izginjajočo pičico in sta nato drgetajoč legla v njiju senco. Njiju srce pa je pelo novo, tiho pesem. Saj jima je bilo, kot da sta en umor poravnala.

Toda joj, koliko dolga je še ostalo! Noč nato Sesto do polnoči ni niti za hipec zaspal. Koliko muh je bilo treba še rešiti! In bi li potem taka žuželka človeka odvagala? Stokoma se je obrnil, pa je srečal svojega sina budne, široko odprte oči.

»Oče,« je priznal mladenič tiho in se je vlažno zablestelo doli po licu, osvetljenem z mesečino, »oče, slaba človeka sva.«

Sesto se je naglo obrnil nazaj proti steni. Ni odgovoril. Toda njegovi udje so trepetali neobvladanega razburjenja.

Tretjo noč pa, ko je od nekod polnoči udarilo, je dejal Poz'do nenadoma z jasnim, nepremagljivim deškim glasom: »Oče,

Prizori
z italijanskega
bojišča.

Sovražni žaromet osvetli našo postojanko.

Pri delu v vojaški votlini, ki nudi izborna kritje.

svobodni, tako zlati, kot je mesečina pred njim, in misli o zaporu, tako črne kot senca omrežja v njem.

Toda polagoma se je to divje sanjarjenje pleglo in mesec, naj bo njegova svetloba pogosto še tako presunljiva in v srce prodirajoča, je odkazal Sestovim mislim urejeno in jasno smer v preteklost nazaj. Pozdravljal je s čudovito znanim obrazom skozi visoko, šilasto okno in se je pogovarjal z njim kot tovariš iz nekdanjih dni: Veš, takrat sem tudi svetil med divjimi kostanji ob Portsassu, ko ste trgovca Giarnija iz Verone do nagega oropali in v rovanske tesni vrgli... In takrat sem zopet sijal, ko ste se ob prepiru med mejnimi grofijami med Spellom in Folignem na vrt očetov dominikancev¹ prikradli in vso sakristijo oropali... In onega septembra, ko ste okradli nemškega škofa, njegovega kancelarja in dvornega kaplana pa potolkli, visokega moža pa z zavezanimi očmi polovico noči v napačno smer vodili, sem tudi junaško sodeloval. Toda takrat, takrat sem se pa zagrnil za oblak in si nisem upal gledati, ko ste štirje ali vas pet skupaj zaklali pobožnega, pogumnega romarja Duratija, ko je čisto sam brez varstva nosil desetino v sirotišče v Perudžo. To je bil umor in strahopetnost.

¹ Redovniki sv. Dominika.

To rabeljsko igro je Sesto že pogosto opazoval brez drugega čustva razen občudovanja imenitnega bandita. Toda topot ni mogel gledati. Naravnost sovražil je roparja, in ker je daleko ni dosegel, je poklical fanta, ki je ležal, kakor vedno ne na preprogi, ampak na hladnih kamenitih ploščah, in s katerim že dolgo ni bil besedice izpregovoril. Še enkrat naj bi mu na hrbet zlezal in pajčevino med mrežo raztrgal. Pa tudi tako ni bilo mogoče tistega kota doseči. In v celem prostoru ni bilo nič pripravnega dobiti, droga ali gorjače, da bi se dalo roparsko gnezdo ugonobiti.

Pa je Poz'do potegnil izpod jopiča malo, blesteče žepno bodalce, ki si ga med dvema prstoma lahko skril, da se je Sesto čez vse začudil. Bogsigavedi kako ga je v bujnih kodrih, ki so se tako ognjevitno bliskali, ali v ovratniku iz kozlovine ali sicer po kakšni mačje zviti stranski in skrivni poti v ječo vtihotapil in na skrivnem cel roman rešilnih poglavij spesnil, ki se je to jeklo skozi njih vsakatega svetilo kot odrešenik. Toda zdaj je vse načrte zavrzel. Dočim so se njegove dolge, kremenasto sive oči daleko bolj bliskale od kovine, je vprašal samo: »Ali naj?«

»Daj,« je pokimal stari.

Tedaj je dečko vrgel bodalce ploskoma kvišku in ga je v tako vznemirjenem loku pognal skozi pajčevino, da je ropar z nožem in z malo krpo svojega kraljestva vred

papežu morava pred noge pasti, da naju sodi, toda da nama Bog odpusti. Mene grehi v tej tihi izbi strašno bole.«

Tedaj se pa tudi kameniti starši ni več ustavljal. Z obema rokama je pritisnil suhega, toda prečudno ljubkega fanta nase, pa ga do jutra ni več spustil s svojih odrešenih prsi, dasi je dvojica takoj globoko zasnivala.

Po svetu.

Cesarjeva zahvala.

Cesar Karel je naročil, da se razglasi sledeče njegovo sporočilo:

Tretjo zimsko vojno z vsemi njenimi trdotami smo prestali, četudi bo trajalo še več mesecev, preden bo kal setve nam rodila sad, smemo vseeno pričakovati, da nam bo pomlad znatno olajšala preživljanje. Dotedaj je treba, da vzdržimo, in to se nam bo tudi kljub velikemu pomanjkanju posrečilo.

V teh težkih časih se čutim dolžnega, da povem svojim ljublim narodom, kako globoko mi sega njihovo trpljenje v srce in da čutim najtoplejšo zahvalo za njihovo požrtvovalnost in potrpljenje, s katerim prenašajo vse težave vojne. In hvaležno priznavam to, kar je ljudstvo storilo z ob-

čudovanja vrednim naporom vseh duševnih in telesnih sil v teh resnih dneh: delo poljedelca, industrijskega in obrtnega delavca, rudarja, sploh vseh onih hrabrih in vztrajnih borilcev celokupnega gospodarskega življenja, ki so se izkazali vredne za obstoj naše domovine in za čast borečih se junakov.

Poudariti moram z vso hvaležnostjo tudi vzorno delovanje naših patriotičnih žensk, ki so si v teh težkih časih s svojo vztrajnostjo, gospodarsko pridnostjo in dejansko ljubeznijo do bližnjega za vedno zagotovile priznanje domovine.

Od njih vseh pričakujem, da bodo razumeli veliki čas, ki kliče mogočno vse roke na delo, in da bodo tudi nadalje vse, kar je v njihovi moči, storili. Za nje vse prosim, zaupno gledajoč v bodočnost, bogatega blagoslova božjega. Naj bi jih trdno zaupanje v skorajšnje lepše dni spremljalo pri nadaljnjem delu, posvečenem celokupnosti domovine.

Priprave za državni zbor.

Poljski poslanci so zadnji čas izjavili, da niso zadovoljni z ukrepi vlade glede Galicije in sploh glede Poljakov, zato da ne morejo podpirati vlade in bodo svoje

jo Angleži in Francozi sedaj od Rusov zahtevajo. — Vojni minister Gučkov, ki je ententi dal besedo, da prične v določenem času z ofenzivo, se je prepričal, da v teh razmerah to ni mogoče, in je zato odstopil, pravosodni minister Krenski je njegov naslednik.

Še bolj značilno za zmedene razmere na Ruskem pa je to, da je odstopil tudi minister za zunanje stvari Miljukov, ki je revolucijo zasnoval in mojstrski izvedel. Miljukov je nedavno objavil, da se bo Rusija vojskovala skupno v zvezi z entento, dokler ne doseže zmagonosnega miru. Mož pa, ki je to stališče zagovarjal, je moral odstopiti, ali zato, ali iz drugega vzroka, ne vemo; gotovo pa je, da je s tem odstopna stranka za vojsko zelo oslABLJENA. Angleži in Francozi so zaradi odstopa Miljukova ze le slabe volje.

Na bojiščih.

Več mesecev že napovedovano ofenzivo na laškem bojišču so pričeli Italijani sredi tega meseca. Topništvo je najprej več dni neprestano delovalo noč in dan od Tolmina do morja. Nato so pričeli na raznih kra-

Lah pol leta časa pripravljati se, da ima vso armado samo na tem malem prostoru zbrano, da so mu zavezniki na pomoč z zrakoplovi, strelivom in orožjem; vse to kaže, da je Lah naš resen sovražnik, vendar trdno upamo, da se tudi pri deseti ofenzivi Lah prepriča, kakor je moral dozdaj še pri vseh napadih spoznati, da je pot v Trst zanj neskončno dolga.

Na francoskem bojišču še vedno hudi boji, a nobene odločitve. — V Macedo-

Mirenski grad (pred vojsko). Dobro uro južno od Gorice ter ob obeh bregovih Vipave se razteza velika obrtniška občina Miren. Četrť ure od župne cerkve sv. Jurija, v kotu med levim bregom Vipave in desnim podnožjem kraškega hribovja se vzdiguje samostojen grič, navadno 'Grad' imenovan. Na tem hribčku stoji svetišče Žalostne Matere Božje, ki slovi kot božja pot. Tu so se naselili 16. dec. 1913 misijonarji sv. Vincencija Pavlanskega. Ob izbruhu vojne so morali - razen enega - vsi zapustiti novo, lepo naselbino. Do padca Gorice (8. avg. 1916) je Grad vsled obstreljevanja pač precej trpel, vendar bi se dala tista škoda kmalu popraviti, sedaj pa je svetišče in nova hiša kup razvalin. Bog daj, da bi se tu vzdigalo kmalu novo svetišče Prežalostne Device!

ravnanje sploh urejevali po danih razmerah. — Ta izjava je važna zaradi tega, ker so nemški poslanci pričakovali, da bodo Poljaki šli z njimi v državni zbor in so tudi naši listi poročali, da je zveza nemških poslancev s poljskimi gotova sklenjena stvar. Pokazalo pa se je, da Poljaki tudi v Galiciji delajo v zvezi s Poljaki na Rusko-Poljskem in Poznanjskem. — Za državni zbor je to važno, ker bo morala vlada bolj upoštevati stališče slovanskih poslancev. — O nemškem državnem jeziku sedaj med resnimi politiki ni več govora, le kak bedak, ki je vse dogodke sedanjega časa prespal, morda še o tem govori.

Na Ruskem

se revolucija še vedno ni umirila. Armada še vedno ni zmožna za kako ofenzivo, ki

jih z napadi. Posebno hudi boji so bili za Gorico in pri Plaveh, kjer se je Lahom posrečilo, da so prišli čez Sočo in se na bregu utrdili, četudi svoje nove postojanke, kakor pravi naše uradno poročilo, niso mogli razširiti vsled pozornosti naše armade. Več dni se bijejo za višino Kuk, ki je severno nad Solkanom. Pravijo, da je višina že večkrat v teh bojih menjala svojega gospodarja. Laško poročilo pravi, da so si ga osvojili Lah. — Boji za Sveto goro in pri sv. Gabrijelu so bili za naše ugodni. — Ujeli so dosedaj naši kakih 2000 sovražnikov; laška poročila poročajo, da so naših ujeli Lah 3000. Napačno bi bilo omalovaževati laško moč na tej črti; pomisliti moramo, da je imel

Notranjščina, obstreljevana 3. in 5. febr. 1916.

Pročelje, obstreljevano 7. in 15. dec. 1915.

niji je bil Sarraill pri svojih napadih povsod odbit ter ima velike izgube. — Na ruskem bojišču ni nobenih važnejših dogodkov.

Razno.

Prase je prase.

Sledeči dogodek so prinašali pred kratkim ameriški listi in vzbudil je mnogo smeha:

Na neko železniško postajo v Združenih državah je prišel farmer gospod Morehouse, ki si je bil naročil par morskih prašičkov. Ko je bilo treba plačati prevoznino, je nastalo nesporazumljenje med postajenačelnikom, trdovratnim Ircem, in med ravnatko svojeglavnim farmerjem. Postajenačelnik Flannery je zaračunal za morską prašička voznino, kakor se računi za velike, navadne prašiče, farmer pa je zahteval, da računi, kakor se računi za perutnino in druge majhne domače živali.

Morski prašiček je jako majhna živalca, ki nima z navadnim prašičem nikake primere. Flannery pa je rekel: Prase je prase in je ostal pri svoji zahtevi prevoznine, pravico do nje si je prisvajal še s pojasnilom, da velja v spornih zadevah vedno le zvišana prevoznina. Morehouse je vzel razbesnel svoj klobuk in je odšel. Doma se je vsedel in je napisal dolgo razpravo na ravnateljstvo železnice, v kateri je dokazal, v čem se razlikujejo morski prašički od pravih prašičev. Preteklo je štirinajst dni in Morehouse je dobil pisanje, ki mu je namignilo, da naj se javi v uradu za reklamacije.

Farmer gre in pride tja, a tam mu vele, da naj gre v urad za tarife. Ta urad pa je zahteval od postajenačelnika točno poročilo — Flannery je poročal in dokazoval, da se mora računati prevoznino za morske prašičke ravnatko kakor za pravega prašička, ker da je vendar prase — prase. Poleg tega je pripomnil, da se počutijo živalce v njegovi oskrbi prav dobro in da so se pomnožile za osem glav. Izdal je dva dolarja za krmo in dovoljuje si vljudno vprašanje, če bi ne bilo primerno, da pripiše stroške za krmo k prevoznini.

Tarifni urad je bil čisto Flanneryjevega mnenja. Morehouse je pa izjavil odločno, da ne bo plačal druge prevoznine nego one, kakor se računi za majhne živalce, nikakor pa ne bo plačeval krme. Flannery je poročal o tem tarifnemu uradu, tarifni urad je poročal predsedstvu železnice o težkem in zagonetnem slučaju. Da bi dostojno končali spor, je razsodil predsednik, da je treba vprašati zastopnike vede in prositi, da razsodijo enkrat za vselej, naj se li smatra morski prašiček za pravega prašiča.

Železnica se je obrnila na najbolj slavnega profesorja v Ameriki, na zoologa Gordona. Mož je bil pa tačas na iskanju znamenitosti po južni Ameriki. Zato je dobil pismo z vprašanjem po precej dolgi dobi. Tačas je pisal Flannery pismo za pismom na tarifni urad in je tožil v vsakem o velikih stroških, ki mu jih dela zalega morskih prašičkov in vpraševal je, ako bi mu dovolili, da se reši te sitnosti, prodajo istih. Tarifni urad pa mu ni dovolil tega. Končno je prišla razsodba profesorja Gordona. Slovesno je izjavil učenjak, da veda nikakor ne smatra morskih prašičev za prasce. Predsednik železnice je poročal ravnatelju dotične proge, da niso morski prašički prasci, in ravnatelj je naznanil to tarifnemu uradu. Flannery je dobil ukaz, da mora računati znižano prevoznino, ker niso morski prašički prasci. Sicer ni bil prepričan,

Zdravnik: „No, sedaj ste že veliko boljši, a čuvati se morate vsakega razburjenja.“

Bolnik: „Potem mi nikar prekmalu ne pošljite svojega računa.“

da je res tako, ali uradnik mora ubogati. Pisal je farmerju, naj pride po svoje živali. Morehouse pa je bil odpotoval, ne da bi bil povedal kam. Prašički so čakali in so se množili. Flannery je povpraševal, kaj naj ukrene. Dobil je odlok, da je treba poslati reči, ki se ne sprejmejo, odpošiljatelju nazaj. Prašičkov je bilo pa že toliko, da so poslali nazaj štiri vagoni. Odpošiljatelj pa se je branil prevzeti štiri vagoni morskih prašičkov in je utemeljeval svoj odpor s tem, da je on odposlal samo dva prašička in da nima krme za toliko druhal. In tako ne ve še dandanes

živa duša, kaj bo s temi morskimi prašički, katerih je vsak teden za vagon več...

Nadomestki.

Ko je bil Jedoljub za Veliko noč brez gnjati in povitic, ko je stal tedne zatem po cele ure v mesnici in je odhajal s praznimi rokami iz ene v drugo, je prišlo v njegovo dušo spoznanje: Kaj si človek, če se primerjaš z najbolj mršavim volom? Kdo bi žaloval po tebi, če izgineš, kolika žalost pa bi bila po celem mestu in deželi, če bi poginil vol ali telica!...

Spoznanje je rodilo sad: Jedoljub je stopil v lekarno in je kupil samo četrt kilograma cijankalija, seveda za podgane. Razpustil je strup v litru vode, izpil je ves liter vode, se vlegel na divan in zaprl oči, pričakovalje tako, da ga odpelje smrt iz kraljestva volov in telic. Dolgo je čakal, da bi deloval strup. Pa ni bilo nikakovega znaka. Mudilo se mu je, tekkel je razburjen v lekarno.

Lekarnar se je nasmehnil: »Poskusili ste torej sami, če bodo poginile podgane. Nikar se ne razburjajte — to je vojni strup, cijankalijev nadomestek.«

Jedoljub se je zatekel k žveplenkam. Saj je bral tolikrat, da se je zastrupil obupan človek z nastržkom žveplenk v črni kavi. Nastrgal je celo pest žvepla raz žveplenk, šel v kavarno in stresel v kavo. Cikorijsna kava je zvila malo želodec, kaj hujšega ni bilo. Jedoljub je bil še med svetom, ki se klanja malkovaje vsemu mesenemu. Prišlo mu je na misel, da skoči v vodo. Tudi primeren način odhoda. Vedel je za kraj, kjer se iznebi vsak skrbi za vsakdanji kruh.

Visoko se dviguje most nad reko; kdor skoči razenj... Jedoljub je hitel iz mesta. Začudil se je, ko je zagledal pred mostom vse črno ljudi. Zaril se je med ljudi in spoznal, da so vsi njegovih misli. Ker se mu je mudilo, je silil naprej, silili so pa tudi drugi naprej v strahu, da se ne bi premislili; tako je nastalo prerivanje. Ustavil jih je stražnik: »Le počasi in po vrsti, imate karte?« — Torej tudi tukaj karte in nastavljanje. Štiri ure je čakal zaman.

»Poskusimo z vrvjo!« — si domisli Jedoljub in ovije vrv okoli omrežja v knu. Ali vrvica je bila iz papirja in se je utrgala še pri vzlanju. Tako je uvidel Jedoljub, da je vse potvorjeno in je sklenil, da se bo še nastavljal po vojnih kuhinjah, mesnicah, trgovinah. In to je bilo, kar ga je rešilo trpljenja. Preiskava je dognala, da ga je pokopal vojni golaš, nadomestek srečnega golaša nekdanjih dni.

Framydol je sredstvo, ki pomaga rasti las tako, da rdeči, svetli in osiveli lasje ter brada dobijo trajno temno barvo. — 1 steklenica s poštnino K 2.70.

Rydygol je rožna voda, ki naredi blede lica nežno rdeča. Učinkuje čudovito. — 1 steklenica s poštn. K 2.45 (povzetje 55 vin. več.)

Naroča se pri:
IVAN GRODICH, drogerija pri angelu, BRNO št. 365, Moravsko.

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva
v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela

Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisi za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Fellerjev dobrodejni, oživljajoči rastlinski esenčni fluid z zn.

„ELSA-FLUID“
olajša dihanje.

12 steklenic franko 7 kron 32 vin.
Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsa-trg št. 331 (Hrvatska). Nad 100.000 zahvalnih pisem in zdrav. priporočil.

Tiska in izdaja: Katoliška tiskarna, Ljubljana.
Odgovorni urednik: Josip Klovár.

Spomin na razburljivo dogodke ima pri marsikaterih osebah kot posledico nervoznost in pomikanje spanja. Zamoremo pa svoje živce kmalu pomiriti in zaželeno spanje najti, ako rabimo Fellerjev dobro dišeči, živce pomirjujoči rastlinski esenčni fluid z zn. »Elsa-fluid«. — 12 steklenic tega tudi pri bolečinah odpravljajočem obdrženju blagodejnega domačega sredstva pošlje franko za samo 7 kron 32 vinarjev lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 331 (Hrvatska). Od mnogih zdravnikov priporočeno. Obenem se zamore naročiti Fellerjeve mlo odvajajoče rabarbarske kroglice z zn. »Elsa-kroglice«. 6 škatlic 5 K 57 vin. (fc)